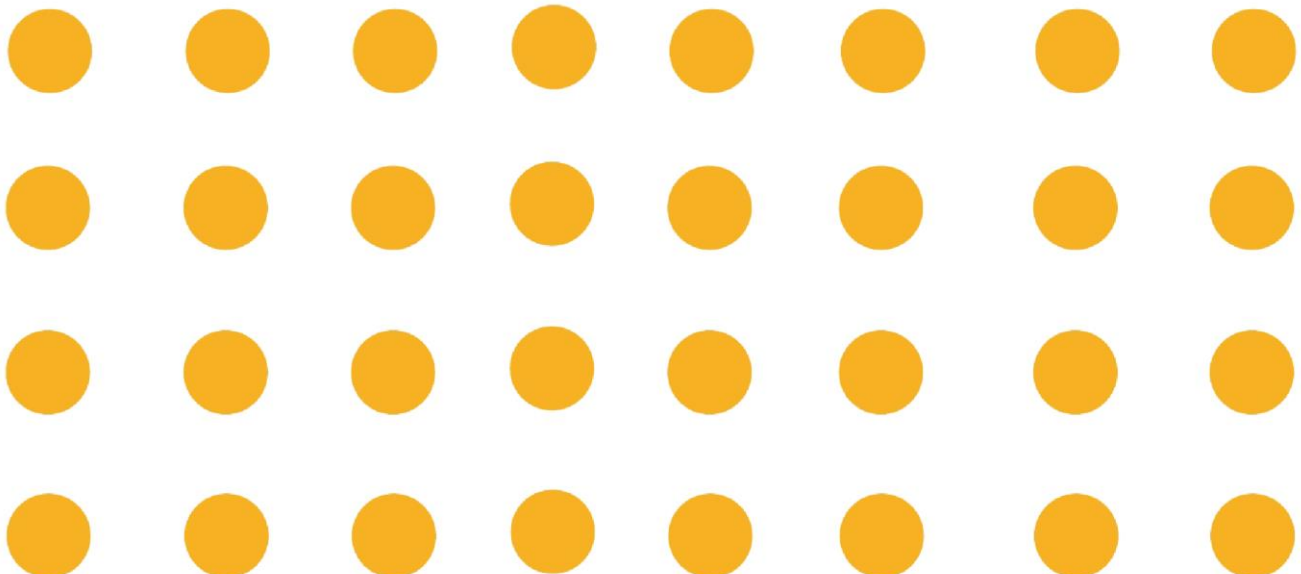

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ
NATIONAL AGENCY
ON CORRUPTION PREVENTION

АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ

НА 2020–2024 РОКИ

Київ 2020

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

*Проект
за результатами публічного обговорення*

ЗАСАДИ
державної антикорупційної політики
в Україні (Антикорупційна стратегія)
на 2020 – 2024 роки

2020

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	4
1.1. Вступ	4
1.2. Концепція формування антикорупційної політики у 2020–2024 роках	5
1.3. Механізм реалізації та оцінка результатів виконання Антикорупційної стратегії	6
II. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	8
2.1. Формування та реалізація антикорупційної політики	8
2.2. Формування негативного ставлення до корупції	11
2.3. Врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки.....	12
2.4. Здійснення заходів фінансового контролю	13
2.5. Забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній	15
2.6. Захист викривачів корупції.....	16
III. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРІОРИТЕТНИХ СФЕРАХ.....	17
3.1. Справедливий суд, прокуратура та поліція.....	17
3.2. Державне регулювання економіки.....	20
3.3. Податки і митниця	23
3.4. Державний та приватний сектори економіки	25
3.5. Будівництво, земельні відносини та інфраструктура.....	27
3.6. Сектор оборони	31
3.7. Охорона здоров'я та соціальний захист	33
IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕВІДВОРОТНОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЮ	35
4.1. Дисциплінарна відповідальність	35
4.2. Адміністративна відповідальність	36
4.3. Кримінальна відповідальність	38

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Вступ

Результати соціологічних досліджень засвідчують, що частка громадян, які мають безпосередній досвід корупції, протягом останніх років суттєво зменшилася (якщо у 2013 році такий досвід мало близько 60%, то станом на початок 2020 року – не більше 40% громадян). Спостерігається також поступове покращення порівняльних показників рівня корупції в Україні. Згідно з даними міжнародної організації «Transparency International», у період з 2013 по 2019 роки Індекс сприйняття корупції (далі – ІСП) в Україні зріс із 25 до 30 балів.

Однак результати цих досліджень свідчать, що досягнутий за останні роки прогрес не задовольняє суспільство, оскільки є надто повільним. Загальний рівень сприйняття корупції в Україні залишається високим (у 2019 році, набравши 30 балів зі 100 можливих, Україна за ІСП посіла 126 місце серед 180 країн). Корупція, як і раніше, залишається однією з найважливіших проблем (згідно з опитуванням, проведеним на початку 2020 року, важливість проблеми корупції залишається на одному рівні з питанням вирішення кризи на Донбасі).

Низькі темпи реалізації антикорупційної політики в Україні суттєво сповільнюють її економічне зростання. Опитування бізнесу демонструють, що поширеність корупції та недовіра до її судової системи є основними перешкодами для залучення в Україну іноземних інвестицій.

Разом з тим досвід таких країн, як Грузія та Польща, показує, що істотний прорив у протидії корупції можливий навіть за період у 3–5 років за умови проведення державою швидких та ефективних змін. Концентрація зусиль на впровадженні антикорупційної політики дозволить Україні у найближчі роки наздогнати показники ІСП східноєвропейських країн–членів ЄС, а за 10 років – досягти середньоєвропейських значень цього індексу.

Попередня Антикорупційна стратегія (на 2014–2017 роки) та Державна програма з її реалізації були якісними програмними документами з високим антикорупційним потенціалом.

Реалізувати цей потенціал повною мірою не вдалося передусім через тривалий процес створення антикорупційних інституцій, що відбувався протягом 2014–2019 років.

У зв'язку з тим, що ці програмні документи жодного разу не переглядалися та не оновлювалися, починаючи з 2016 року їх положення поступово втрачали свою актуальність. Наприкінці 2017 року завершився період дії Антикорупційної стратегії на 2014–2017 роки. Нову антикорупційну стратегію ухвалено не було. Це призвело до розбалансованої та малоефективної антикорупційної діяльності публічних інституцій.

1.2. Концепція формування антикорупційної політики у 2020–2024 роках

Метою цієї Антикорупційної стратегії є досягнення суттєвого прогресу у запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У цій Антикорупційній стратегії корупція розглядається як ключова перешкода стабільному економічному зростанню та розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інститутів.

Попередня антикорупційна стратегія зосереджувалась на пріоритетах, пов'язаних зі створенням системи сучасних антикорупційних інструментів (правових інститутів) та розбудові системи антикорупційних органів, що мали забезпечити ефективну реалізацію цих інструментів. Водночас, завдяки реалізації інших програмних документів Урядом зважувалися можливості для корупції в окремих секторах через проведення галузевих реформ.

Концепція цієї Антикорупційної стратегії ґрунтується на поєднанні обох зазначених підходів: у розділах II та IV визначено основні напрями подальшого удосконалення загальної системи запобігання та протидії корупції, а у розділі III – найбільш пріоритетні сфери з точки зору подолання корупції.

Збалансоване поєднання цих підходів дасть можливість не лише знизити рівень корупції, підвищити довіру громадян до органів влади, а й суттєво підвищити темпи соціально-економічного зростання України. Зокрема, згідно з дослідженням «Україна проти корупції: економічний фронт», проведеним у 2018 році, від уже реалізованих антикорупційних заходів у окремих сферах (зміни на ринку газу, у публічних закупівлях, дерегуляція, запровадження автоматичного відшкодування податку на додану вартість) щорічний економічний ефект становить 150–160 мільярдів гривень.

Визначення пріоритетних сфер у запобіганні та протидії корупції на 2020–2024 роки (розділ III) відбулося з огляду на підсумки стандартного опитування щодо рівня корупції в Україні, проведеного у 2020 році (яке включало опитування підприємців, експертів та населення в цілому), інших досліджень щодо стану, динаміки та поширеності корупції в Україні, а також за результатами аналізу ефективності реалізації антикорупційної політики.

Так, згідно з даними стандартного опитування щодо рівня корупції, найбільш пріоритетним напрямом боротьби з корупцією і для бізнесу (57% респондентів), і для населення України (52% респондентів) є очищення від корупції судової системи. Для населення України наступними за пріоритетністю (у порядку спадання) є охорона здоров'я (38%), поліція і прокуратура (37%), державний сектор економіки (27%), податкова і митна сфери (25%), а також фінансування партій та передвиборчих кампаній (21%). На думку представників бізнесу, найбільш пріоритетними напрямками у протидії корупції є: поліція і прокуратура (41%), податкова і митна сфери (32%), фінансування партій та передвиборчих кампаній (25%), охорона здоров'я (24%), оборона і безпека (23%).

Схожими за змістом є оцінки бізнесу та експертів щодо найбільш корумпованих сфер на поточний момент. Ними є митниця, земельні відносини, містобудування, будівництво великих інфраструктурних об'єктів, судочинство. Різні дослідження досвіду корупції свідчать про те, що громадяни мають найбільший корупційний досвід при отриманні медичних послуг, а бізнес – при взаємодії з органами правопорядку та прокуратури.

Результати аналізу стану корупції в Україні, ефективності антикорупційної політики попередніх періодів, міжнародних стандартів та найкращих світових практик у сфері запобігання та протидії корупції дали змогу сформулювати такі основні принципи антикорупційної політики на 2020–2024 роки:

1) оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, реалізація якого передусім передбачає: усунення дублювання повноважень різними органами; тимчасове припинення реалізації малоєфективних повноважень, які характеризуються високим рівнем корупційних ризиків; усунення випадків реалізації одним і тим же органом повноважень, поєднання яких створює додаткові корупційні ризики;

2) цифрова трансформація реалізації повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування, прозорість діяльності та відкриття даних як основа для мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності;

3) створення на противагу існуючим корупційним практикам більш зручних та законних способів задоволення потреб фізичних і юридичних осіб;

4) забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, що створює додатковий стримувальний ефект для всіх суб'єктів правовідносин;

5) формування суспільної нетерпимості до корупції, утвердження культури доброчесності та поваги до верховенства права.

Ці принципи мають ураховуватися під час розроблення:

програмних документів Кабінету Міністрів України, інших органів державної влади з метою забезпечення ефективного запобігання корупції в усіх сферах державної політики;

антикорупційних програм публічних інституцій, зазначених у частині першій статті 19 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закону), а також у діяльності органів місцевого самоврядування.

1.3. Механізм реалізації та оцінка результатів виконання Антикорупційної стратегії

Антикорупційна стратегія реалізується шляхом виконання відповідної державної антикорупційної програми, яку розробляє Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) з урахуванням особливостей, встановлених Законом, та затверджує Кабінет Міністрів України на термін дії цієї Стратегії.

У кожній із пріоритетних сфер Антикорупційна стратегія визначає ключові проблеми та формулює стратегічні результати, яких слід досягти для їх вирішення. Ці результати сформульовано таким чином, щоб вони давали однозначне розуміння комплексу заходів, необхідних для їх реалізації.

Щодо кожного з очікуваних стратегічних результатів у державній антикорупційній програмі визначаються заходи, показники результативності виконання кожного заходу, виконавці заходу, строки виконання заходу, а також джерела й обсяги фінансових ресурсів, які необхідні для їх виконання.

Заходи, визначені у державній антикорупційній програмі, є обов'язковими для виконання в установлені нею строки.

У випадках неналежного виконання заходів державної програми Національне агентство вносить керівнику відповідного органу припис щодо необхідності забезпечення належного виконання таких заходів та порушує питання про ініціювання дисциплінарного провадження щодо керівника такого органу.

Внесення змін до Антикорупційної стратегії без проведення їх громадського обговорення та врахування позиції Національного агентства не допускається.

Координація реалізації Антикорупційної стратегії і виконання заходів державної програми здійснюється Національним агентством у визначеному ним порядку. За потреби при Національному агентстві може бути створено Координаційну робочу групу з питань антикорупційної політики як консультативно-дорадчий орган.

Джерелами фінансування реалізації Антикорупційної стратегії є кошти державного бюджету, кошти місцевих бюджетів, призначені для виконання державної програми, а також кошти міжнародної технічної допомоги.

Моніторинг реалізації Антикорупційної стратегії

Виконавці щоквартально подають Національному агентству інформацію про стан виконання заходів, передбачених державною програмою, яка оприлюднюється Національним агентством.

Національне агентство забезпечує моніторинг реалізації Антикорупційної стратегії шляхом систематичного збору, узагальнення та аналізу інформації щодо виконання заходів, передбачених державною програмою.

Загальна оцінка та звіт про стан реалізації Антикорупційної стратегії

Загальна оцінка стану реалізації Антикорупційної стратегії здійснюється на основі результатів оцінки виконання заходів державної програми, підвищення позиції України за показником ІСП, аналізу соціологічних і аналітичних досліджень з вивчення стану корупції, статистичних спостережень та аналізу практики застосування антикорупційного законодавства.

Індикаторами ефективності реалізації Антикорупційної стратегії, зокрема, є: виконання заходів, передбачених державною програмою;

відповідність ухвалених нормативно-правових актів, передбачених державною програмою, міжнародним стандартам та найкращим світовим практикам;

підвищення позиції України в рейтингу ІСП;

збільшення частки населення, яка негативно ставиться до корупційних проявів;

зменшення частки населення, яка мала власний корупційний досвід;

зростання кількості громадян, готових повідомляти про факти корупційних проявів, а також громадян, які заявили про факти корупції, що мали стосовно них місце, компетентним органам.

Звіт про стан реалізації Антикорупційної стратегії відображається в національній доповіді щодо ефективності антикорупційної політики, яку готує Національне агентство у порядку, визначеному Законом.

II. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ І ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

2.1. Формування та реалізація антикорупційної політики

2.1.1. Проблема. Антикорупційна політика не завжди ґрунтується на повних, об'єктивних та достовірних даних; зусилля різних органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадськості недостатньо скоординовані.

Очікувані стратегічні результати:

1) дослідження, спрямовані на встановлення загальних показників та причин корупції в Україні, а також вимірювання досвіду та сприйняття корупції населенням здійснюється на регулярній основі;

2) запроваджено єдину уніфіковану систему збору, узагальнення та візуалізації статистичної інформації про результати діяльності Національного агентства, Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Національної поліції, органів прокуратури, судів та інших державних органів щодо виявлення, розслідування та розгляду справ (проваджень) про корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення, а також щодо управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

3) під час формування та реалізації державної політики Національне агентство, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України та інші органи державної влади використовують офіційну статистичну інформацію, результати оцінки корупційних ризиків та узагальнення найбільш поширених корупційних практик, а також ураховують результати соціологічних та інших досліджень;

4) збір, аналіз та оприлюднення відомостей про стан реалізації антикорупційної політики здійснюється з використанням сучасних ІТ-інструментів;

5) на потреби формування та реалізації антикорупційної політики виділяється достатнє фінансування та інші необхідні ресурси;

6) координація реалізації антикорупційної політики є дієвою та ефективною, у тому числі завдяки створенню ефективних механізмів взаємодії антикорупційних інституцій з іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

7) результати моніторингу та оцінки ефективності антикорупційної політики є повними, достовірними, об'єктивними та публічними;

8) антикорупційні програми та інші програмні документи антикорупційного характеру органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших публічних інституцій є дієвим механізмом подолання та упередження корупційних практик у публічному секторі; до їх розробки і моніторингу виконання долучається громадськість.

2.1.2. Проблема. Безсистемні зміни до законодавства у сфері запобігання та протидії корупції негативно впливають на ефективність правозастосування.

Очікувані стратегічні результати:

1) якість законодавства про запобігання та протидію корупції забезпечується шляхом планування законотворчої роботи відповідно до засад антикорупційної політики та багаторівневою експертизою за обов'язкової участі Національного агентства (зокрема, шляхом внесення змін до законодавства, що визначає процедури підготовки нормативно-правових актів);

2) вади правозастосування виявляються за результатами аналізу правозастосовної практики, який проводить Національне агентство або інші уповноважені на це інституції, та усуваються завдяки своєчасному внесенню необхідних змін до законодавства.

2.1.3. Проблема. Значна кількість положень нормативно-правових актів та їх проектів містить корупціогенні фактори.

Очікувані стратегічні результати:

1) ухвалено Закон України «Про нормативно-правові акти», який визначає види та юридичну силу нормативно-правових актів, встановлює вимоги до процедури їх підготовки, у тому числі громадського обговорення, прийняття та набрання чинності, містить правила нормотворчої техніки, тлумачення, обліку і систематизації, регулює порядок подолання прогалин і суперечностей;

2) системно проводиться обов'язкова антикорупційна експертиза проектів та чинних нормативно-правових актів уповноваженими на це суб'єктами; результати антикорупційної (у тому числі громадської) експертизи підлягають оприлюдненню та обов'язковому розгляду.

2.1.4. Проблема. Інститут уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання корупції не повною мірою реалізує свій потенціал у зв'язку з недостатніми гарантіями автономності.

Очікувані стратегічні результати:

1) інститут уповноважених з питань запобігання корупції функціонує як добросовісна незалежна й лідерська мережа з урахуванням кращих світових і національних практик та отримує комплексну координаційну підтримку з боку Національного агентства;

2) уповноважені з питань запобігання корупції мають, поділяють і впроваджують зрозумілі та ефективні стандарти діяльності, які розроблені Національним агентством спільно з іншими заінтересованими сторонами та базуються на обґрунтованих кваліфікаційних вимогах, якісному доборі на ці посади, ресурсній достатності та захищеності від втручання;

3) пріоритетом у діяльності уповноважених з питань запобігання корупції визначено запобігання поширенню корупційних практик, залучення експертного середовища до аналізу й усунення корупційних ризиків у нормативно-правових актах органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2.1.5. Проблема. У багатьох сферах суспільного життя застосування корупційних практик є зручнішим, оперативнішим, ефективнішим, а інколи і єдиним способом задоволення потреб фізичних або юридичних осіб порівняно із задоволенням таких потреб у законний спосіб.

Очікувані стратегічні результати:

1) у сферах освіти, науки, охорони здоров'я, адміністративних, соціальних та комунальних послуг, а також державного регулювання економіки на протипагу існуючим корупційним практикам створено зручні законні способи задоволення потреб фізичних і юридичних осіб, що передусім передбачає:

ідентифікацію найбільш поширених корупційних практик та причин їх існування;

удосконалення законних форм задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, за яких вони будуть упевнені, що гарантовано, швидко та комфортно отримують бажаний і законний результат;

забезпечення належної нормативно-правової, організаційної і фінансової бази для скоординованих дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, спрямованих на спрощення процедур надання адміністративних, соціальних, комунальних та інших послуг;

приведення системи органів державної влади та органів місцевого самоврядування у відповідність до адміністративно-територіального устрою;

впровадження електронних сервісів, підвищення прозорості та підзвітності процесів, які стосуються взаємодії держави з населенням і бізнесом;

2) громадяни утримуються від корупційних практик завдяки проведенню інформаційно-просвітницьких кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності про наявність електронних сервісів, спрощення процедур тощо;

3) представники бізнес-спільноти є активними учасниками процесу мінімізації корупційних ризиків та запровадження ефективного регулювання, що сприяє розвитку економіки та залученню інвестицій;

4) вивчено зарубіжний досвід та розглянуто питання доцільності запровадження в Україні інституту перевірки на доброчесність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

2.2. Формування негативного ставлення до корупції

2.2.1. Проблема. Корупційні практики на побутовому рівні є усталеною нормою поведінки і не сприймаються як порушення моральних чи правових норм. З боку населення відсутній стійкий запит (вимога) до публічних осіб щодо дотримання ними визначених правил етичної поведінки та доброчесності.

Очікувані стратегічні результати:

1) загальний рівень толерування корупції в Україні знизився завдяки:

інтеграції антикорупційної тематики до змісту освіти всіх рівнів освіти;

створенню сприятливих умов для підвищення кваліфікації педагогічних працівників та осіб, які працюють з населенням, зокрема з питань формування у здобувачів освіти ставлення нетерпимості до корупції у всіх її проявах;

активному та системному проведенню інформаційно-просвітницьких заходів, спрямованих на формування ціннісних життєвих орієнтирів, не сумісних з участю у корупційних практиках (доброчесність, порядність, етичність, об'єднання зусиль заради спільних антикорупційних цілей тощо);

донесенню до суспільства інформації про негативні наслідки вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень (для суспільства та держави, а також для осіб, які вчинили такі правопорушення);

2) рівень обізнаності громадян, які усвідомлюють важливість стандартів доброчесної та етичної поведінки публічних службовців, підвищився завдяки активному та системному проведенню інформаційно-просвітницьких і навчально-методичних заходів, інтегрованих у формальну та неформальну освіту.

2.2.2. Проблема. Відсутність об'єктивного висвітлення ситуації із запобігання та протидії корупції в Україні призводить до викривленого сприйняття населенням причин корупції, її рівня, ефективності антикорупційних інституцій.

Очікувані стратегічні результати:

1) Стратегія комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції оновлена; здійснюється регулярна актуалізація її змісту з урахуванням аналізу ефективності проведених комунікаційних кампаній; забезпечено належну організаційну та фінансову основу для скоординованих дій з її виконання;

2) громадяни володіють повною та об'єктивною інформацією про корупцію в Україні, її причини, стан та динаміку, систему антикорупційних інституцій, розподіл між ними повноважень, а також про ефективність різних державних органів у питаннях запобігання та протидії корупції, про можливість та способи взаємодії громадян із антикорупційними інституціями щодо здійснення повідомлення про корупцію та громадського контролю.

2.3. Врегулювання конфлікту інтересів, дотримання загальних обмежень та заборон, правил етичної поведінки

2.3.1. Проблема. Конфлікт інтересів є складовою більшої частини корупційних правопорушень, у тому числі кожного корупційного злочину. Вади законодавства та недостатність ефективних ризик-орієнтованих механізмів виявлення конфлікту інтересів обмежують можливості мінімізації корупції за рахунок запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.

Очікувані стратегічні результати:

1) уточнено законодавчі визначення понять «реальний конфлікт інтересів», «потенційний конфлікт інтересів», «приватний інтерес» у напрямі спрощення їх розуміння і застосування;

2) удосконалено законодавчі процедури повідомлення про конфлікт інтересів та механізми його врегулювання, у тому числі стосовно осіб, які не мають безпосереднього керівника чи займають виборні посади;

3) удосконалено систему правил самостійного та зовнішнього врегулювання конфлікту інтересів;

4) встановлено заборони на прийняття певних рішень, вчинення дій чи укладення угод як спосіб запобігання конфлікту інтересів;

5) удосконалено механізми запобігання конфлікту інтересів, у тому числі у зв'язку з наявністю корпоративних прав, зокрема, шляхом запровадження заборони на прийняття рішень чи вчинення дій стосовно юридичних осіб, у яких в особи наявні корпоративні права;

б) забезпечується ефективний ризик-орієнтований моніторинг та контроль за дотриманням вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів та пов'язаних з ним обмежень, визначених розділами IV–V Закону, в тому числі з використанням ІТ-інструментів, за результатами якого ефективно виявляються рішення та правочини, ухвалені в умовах конфлікту інтересів.

2.3.2. Проблема. Правова регламентація заборон та обмежень на одержання подарунків, участі у певних правовідносинах є недосконалою, не в усіх випадках заборони забезпечені заходами юридичної відповідальності.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено законодавче визначення поняття «інша оплачувана діяльність» для цілей Закону;

2) уточнено перелік випадків, на які не поширюється заборона щодо одержання подарунків, та удосконалено пов'язані з ними обмеження (зокрема, запроваджено правила визначення періоду, протягом якого особі забороняється приймати рішення чи вчиняти дії на користь особи, яка надала подарунок);

3) удосконалено регламентацію порядку поведінки з неправомірною вигодою або подарунком з урахуванням, зокрема, способів їх отримання у нематеріальному вигляді;

4) розширено коло осіб, на яких поширюються обмеження, зокрема, щодо входження до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, наглядової ради організації, що має на меті одержання прибутку;

5) встановлено адміністративну відповідальність за порушення обмежень на участь у певних правовідносинах після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування.

2.3.3. Проблема. На законодавчому рівні не закріплено стандарти етичної поведінки народних депутатів України. Існуючі правила етичної поведінки не реалізуються належним чином у зв'язку з невиконанням керівниками повноважень щодо притягнення винних у їх порушенні до відповідальності.

Очікувані стратегічні результати:

1) на законодавчому рівні закріплено правила етичної поведінки народних депутатів України із запровадженням механізмів притягнення до відповідальності за їх порушення, а також врегульовано питання лобіювання; народні депутати обізнані з правилами етичної поведінки;

2) забезпечено запровадження заходів відповідальності керівників за відсутність належного реагування на виявлені факти грубого порушення правил етичної поведінки підлеглими.

2.4. Здійснення заходів фінансового контролю

2.4.1. Проблема. Законодавче регулювання щодо належності окремих категорій осіб до суб'єктів декларування є недосконалим, що обмежує потенціал інструментів фінансового контролю.

Очікувані стратегічні результати:

1) заходи фінансового контролю поширюються на визначене коло посадових осіб суб'єктів господарювання, у статутному капіталі яких державна або комунальна частка перевищує 50 відсотків;

2) перелік суб'єктів декларування переглянуто та уточнено з урахуванням результатів оцінки корупційних ризиків, проведеної Національним агентством;

3) усунуто законодавче розмежування посад з високим та підвищеним рівнем корупційних ризиків.

2.4.2. Проблема. Процес подання інформації до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є обтяжливим через недостатню обізнаність суб'єктів

декларування з вимогами до заповнення декларацій; періодичні проблеми у функціонуванні цього Реєстру, недостатню якість законодавства.

Очікувані стратегічні результати:

1) Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, є постійно доступним для заповнення декларацій та їх перегляду, серед іншого, завдяки запровадженню оновленого програмного забезпечення, розміщенню відповідного програмно-апаратного комплексу в приміщеннях Національного агентства;

2) суб'єкти подання декларацій витрачають менше часу при їх заповненні та роблять менше помилок при внесенні інформації, серед іншого, завдяки оновленій формі декларації, можливості автоматичного перенесення у декларацію окремої інформації з інших державних реєстрів;

3) суб'єкти декларування мають змогу отримати вичерпну інформацію та консультації щодо заповнення декларації, серед іншого, завдяки належному проведенню інформаційно-роз'яснювальної та просвітницької роботи;

4) нормативно встановлено заборону на зміну правил декларування на період подання щорічних декларацій; визначено чіткі правила відображення вартості об'єктів декларування та уточнено їх перелік; чітко визначено строки подання всіх типів декларацій.

2.4.3. Проблема. Попередня діяльність із проведення контролю та перевірки декларацій, моніторингу способу життя була недостатньо дієвою.

Очікувані стратегічні результати:

1) кількість декларацій, щодо яких протягом року проведено повну перевірку, збільшилася завдяки оптимізації процесів перевірки та оцінки ризиків;

2) підвищилася результативність заходів контролю та перевірки, серед іншого, завдяки:

використанню ефективної системи логічного та арифметичного контролю, інших програмних засобів та аналітичних інструментів;

запровадженню автоматизованої системи моніторингу інформації;

оптимізації процесу отримання доступу Національним агентством до відомостей, які містять банківську таємницю, а також порядку прийняття ним нормативно-правових актів;

міжнародному співробітництву Національного агентства з компетентними органами іноземних держав;

активному використанню Національним агентством іноземних реєстрів та баз даних;

3) несвоєчасно подані декларації оперативно виявляються завдяки запровадженню автоматизованого контролю за своєчасністю їх подання.

2.5. Забезпечення доброчесності політичних партій та виборчих кампаній

2.5.1. Проблема. Обтяжливий та непрозорий механізм утворення, діяльності та припинення політичних партій.

Очікувані стратегічні результати:

1) на законодавчому рівні забезпечено сприятливі умови для утворення нових політичних партій, зокрема шляхом спрощення відповідних процедур, з метою унеможливлення використання політичних партій як бізнес-проектів;

2) політична система очищена від політичних партій, які не беруть участі у загальнодержавних виборах протягом 10 років, не забезпечили виконання вимог закону щодо утворення та реєстрації своїх територіальних організацій;

3) приведено у відповідність до вимог законодавства статуту політичних партій, усунуто формальний підхід до реєстрації їх установчих документів;

4) на законодавчому рівні спрощено процедуру припинення політичної партії та її структурних утворень за власним бажанням;

5) на законодавчому рівні запроваджені обмеження на участь у виборчому процесі політичних партій, які систематично порушують вимоги законодавства про політичні партії.

2.5.2. Проблема. Надмірний вплив на політичні партії та виборчі кампанії з боку окремих фізичних та юридичних осіб призводить до превалювання у представницьких органах приватних інтересів над публічними.

Очікувані стратегічні результати:

1) встановлено заборону на підтримку політичних партій юридичними особами;

2) усунуто можливості для здійснення внесків на користь політичних партій фізичними особами, які не мають достатніх легальних доходів для здійснення таких внесків;

3) запроваджено новий механізм розподілу коштів державного фінансування з метою фінансової підтримки партій, які не подолали встановленого Законом прохідного бар'єра на виборах народних депутатів України;

4) встановлено вичерпний перелік заборон щодо витрачання політичними партіями коштів державного фінансування, а також визначено пріоритетні напрями використання цих коштів з метою дотримання політичними партіями обмежень, визначених для учасників бюджетного процесу;

5) політичним партіям дозволено витратити кошти державного фінансування на діяльність, пов'язану з їхньою участю у виборах, з одночасним скасуванням права таких політичних партій на відшкодування витрат на здійснення передвиборної агітації на виборах народних депутатів України;

б) встановлено порядок використання недрукованих засобів масової інформації, зовнішньої реклами, соціальних медіа та інших онлайн-платформ для цілей виборчої кампанії.

2.5.3. Проблема. Система контролю за діяльністю політичних партій та проведенням виборчих кампаній потребує удосконалення.

Очікувані стратегічні результати:

1) функціонує електронна система подання та оприлюднення звітності політичних партій;

2) запроваджено автоматичний режим проведення перевірок звітів політичних партій шляхом інтеграції з іншими інформаційно-телекомунікаційними і довідковими системами, реєстрами, базами даних;

3) запроваджено ризик-орієнтований підхід до здійснення контролю за діяльністю політичних партій;

4) прийняті нові порядки подання та перевірки звітності політичних партій, а також форми звіту та висновку за результатами такої перевірки;

5) забезпечено ефективний розподіл повноважень між Центральною виборчою комісією і Національним агентством щодо контролю за фінансуванням політичної діяльності та передвиборної агітації.

2.6. Захист викривачів корупції

2.6.1. Проблема. Відсутність поваги до викривачів корупції у суспільстві, а також відсутність у осіб, які хочуть повідомити про корупцію, необхідних знань щодо правових гарантій захисту їх порушених прав.

Очікувані стратегічні результати:

1) за допомогою просвітницьких заходів сформовано повагу до викривачів як відповідальних громадян;

2) повідомлення про корупцію стали частиною правової культури громадян;

3) значна частина громадян належно обізнана з гарантіями правового захисту викривачів.

2.6.2. Проблема. Відсутність необхідних знань для належного повідомлення про випадки корупції, суб'єктів, уповноважених їх розглядати, а також механізму ефективного розгляду таких повідомлень.

Очікувані стратегічні результати:

1) внесено зміни до законодавства щодо забезпечення зручного повідомлення про корупцію та результативного розгляду таких повідомлень; функціонує єдиний електронний онлайн-портал для викривачів;

2) значна частина громадян належно обізнана з порядком та каналами подання повідомлень про корупцію завдяки ефективному проведенню інформаційно-роз'яснювальної та просвітницької роботи;

3) створено належні внутрішні канали для повідомлень про корупцію, які містять в собі інформацію, що віднесена до державної таємниці, таємниці слідства, а також службової інформації, яка була зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни.

2.6.3. Проблема. Захист викривачів не здійснюється належним чином через недостатню інституційну спроможність уповноважених на це органів та недоліки в законодавчому регулюванні.

Очікувані стратегічні результати:

1) Національне агентство та інші уповноважені органи (підрозділи) в межах повноважень належно здійснюють на практиці захист викривачів завдяки:

моніторингу діяльності уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції щодо роботи з викривачами;

належній координації між органами, уповноваженими на забезпечення захисту викривачів;

належному рівню правового захисту викривачів;

наданню психологічної допомоги викривачам;

2) суди та центри безоплатної правової допомоги є надійним механізмом захисту прав викривачів завдяки підвищенню рівня кваліфікації та компетентності суддів у справах щодо захисту прав викривачів, співробітників та адвокатів центрів безоплатної правової допомоги;

3) українське законодавство відповідає міжнародним стандартам захисту викривачів; створено дієві механізми реалізації законодавства про захист викривачів, у тому числі в частині здійснення щодо них заходів безпеки;

4) законодавством передбачено особливості захисту військовослужбовців-викривачів.

III. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРІОРИТЕТНИХ СФЕРАХ

3.1. Справедливий суд, прокуратура та поліція

3.1.1. Проблема. У суспільстві спостерігається тенденція щодо збільшення рівня недовіри до органів в системі правосуддя. Закон не визначає доброчесність, як кваліфікаційну вимогу до членів Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Очікувані стратегічні результати:

1) доброчесність визначена як обов'язкова законодавча вимога до членів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів, дисциплінарних органів у системі правосуддя;

2) оцінка на доброчесність нових членів Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснюється незалежною комісією з представників (у рівних частинах) Ради суддів України, громадськості та міжнародних експертів, чинний склад Вищої ради правосуддя перевірено на

предмет відповідності вимогам доброчесності та професійної етики; нові члени Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України відповідають цим вимогам; щодо членів, які не відповідали цим вимогам, розглянуто питання про втрату посади;

3) усунуто можливості прийняття членом Вищої ради правосуддя і Вищої кваліфікаційної комісії суддів України рішень в умовах конфлікту інтересів.

3.1.2. Проблема. Доброчесність і професійна етика як стандартні вимоги до суддів недостатньо впроваджені на практиці, а оцінювання цих вимог не завжди є прозорим і передбачуваним.

Очікувані стратегічні результати:

1) Вищою кваліфікаційною комісією суддів спільно з Громадською радою міжнародних експертів і Громадською радою доброчесності розроблено та впроваджено в практику чіткі і передбачувані критерії (індикатори) доброчесності та професійної етики для кваліфікаційного оцінювання суддів і добору нових суддів;

2) під час оцінювання доброчесності кандидатів на посаду судді застосовується стандарт доказування «обґрунтований сумнів у доброчесності»;

3) удосконалено перевірку відповідності критеріям (індикаторам) доброчесності кандидатів у межах процедур добору та призначення нових суддів із залученням Громадської ради доброчесності;

4) вдосконалено механізм проведення Вищою кваліфікаційною комісією суддів України процедур кваліфікаційного оцінювання суддів та конкурсних процедур задля уникнення невинуватених затримок;

5) запроваджено об'єктивну та прозору методику виставлення балів/визначення результатів членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя під час прийняття рішень у процедурах добору, оцінювання та просування суддів, а також оприлюднення інформації з іспитів.

3.1.3. Проблема. Відсутність дієвих перманентних механізмів підтримання доброчесності суддівського корпусу.

Очікувані стратегічні результати:

1) дисциплінарний орган у системі правосуддя сформований на підставі конкурсу, проведеного незалежною комісією з представників (у рівних частинах) Ради суддів України, громадськості та міжнародних експертів, визначених на підставі пропозицій міжнародних та іноземних організацій здійснює оперативний і справедливий розгляд дисциплінарних справ щодо суддів;

2) уточнено перелік та підстави дисциплінарної відповідальності судді та її види у спосіб, що дає можливість суддям прогнозувати свою поведінку, зокрема, більш чітко визначено ознаки дисциплінарних правопорушень, які порочать звання судді або підривають авторитет правосуддя, а також вдосконалено та спрощено механізми дисциплінарного розслідування та розгляду дисциплінарних справ;

3) дисциплінарна практика щодо суддів є чіткою, сталою та відкритою; усі рішення дисциплінарного органу своєчасно оприлюднюються; дисциплінарний розгляд справ щодо суддів, за загальним правилом, є відкритим і транслюється в режимі реального часу;

4) удосконалено підстави та механізми завершення дисциплінарного провадження, зокрема, запроваджено механізм завершення розгляду дисциплінарної справи щодо судді навіть у разі подання ним заяви про відставку після відкриття дисциплінарної справи щодо нього; 5) запроваджено ефективний механізм перевірки законності походження майна судді та його близьких осіб; судді, які не підтвердили законність джерел походження майна, звільнені згідно зі статтею 126 Конституції України;

б) механізми кримінального переслідування не використовуються для здійснення тиску на суддів; запроваджено інститут кримінальної відповідальності суддів за свавільне зловживання своїми повноваженнями.

3.1.4. Проблема. Наявність корупційних ризиків, що обумовлені прогалинами та недосконалістю законодавства у системі правосуддя.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено механізми унеможливлення обіймання адміністративної посади в суді однією й тією ж особою протягом тривалого часу;

2) забезпечено здійснення електронного судочинства, зокрема, шляхом запровадження можливості розгляду онлайн певних категорій справ незалежно від місцезнаходження сторін і суду, що, зокрема, сприяє рівномірному розподілу справ між судами і суддями;

3) розширено сферу застосування альтернативних способів вирішення спорів та досудового врегулювання спорів;

4) удосконалено систему виконання судових рішень;

5) запроваджено регламенти прозорого планування і розподілу бюджетних ресурсів в судовій системі на підставі об'єктивних та чітко визначених критеріїв; забезпечено проведення аудиту діяльності Державної судової адміністрації України, зокрема щодо фінансово-господарського забезпечення судів та органів судової влади, управління об'єктами державної власності, що належать до сфери її управління.

б) переглянута та створена мережа місцевих судів з урахуванням адміністративно-територіальної реформи, необхідності забезпечення прямого доступу до правосуддя, економічної обґрунтованості;

3.1.5. Проблема. Внутрішні управлінські процеси в органах прокуратури не завжди є прозорими та ефективними.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено електронну систему управління персоналом, прозору та дієву систему оцінки якості роботи прокурорів, спираючись на результати якої

приймаються кадрові та управлінські рішення, а також рішення про преміювання;

2) внесено зміни до Закону України «Про прокуратуру», які визначають вичерпний перелік підстав для звільнення та припинення повноважень прокурорів, в тому числі Генерального прокурора, що унеможливило їх невмотивоване застосування;

3) удосконалено діяльність дисциплінарного органу, що забезпечує своєчасний та об'єктивний розгляд дисциплінарних скарг щодо прокурорів.

3.1.6. Проблема. Відсутність ефективної моделі призначення на посади, оплати праці, просування по службі та розгляду дисциплінарних скарг у системі Національної поліції.

Очікувані стратегічні результати:

1) вивчено організацію роботи постійно діючих поліцейських комісій, що створені у системі Національної поліції, напрацьовано та вжито комплекс організаційних та практичних заходів щодо удосконалення їх діяльності;

2) проаналізовано практику застосування норм Дисциплінарного статуту Національної поліції, підготовлено пропозиції щодо внесення змін до нього;

3) розроблено систему оцінки ефективності роботи працівників Національної поліції, а також електронну систему управління персоналом.

3.2. Державне регулювання економіки

3.2.1. Проблема. Не здійснено цифрову трансформацію реалізації повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування як основу для забезпечення прозорості та мінімізації корупційних ризиків у їх діяльності.

Очікувані стратегічні результати:

1) розроблено та введено в промислову експлуатацію офіційний інструмент підготовки та проведення публічних закупівель у сфері інформатизації, який передбачає візуалізацію закупівель, наявності телекомунікаційних мереж, автоматизацію розрахунків очікуваної вартості;

2) утворено єдину інтегровану систему державних баз даних на основі єдиного державного центру обробки даних та національної інфраструктури просторових даних, усунення дублювання процесів збору даних.

3.2.2. Проблема. Вибіркове застосування обов'язкових правил для бізнесу, що супроводжується відповідними корупційними ризиками.

Очікувані стратегічні результати:

1) завершено впровадження ризик-орієнтованої системи державного нагляду (контролю);

2) завершено впровадження електронних аукціонів та систем для доступу до обмеженого спільного ресурсу (Електронного кабінету надкористувача, електронних аукціонів ProZorro.Продажі);

3) після внесення відповідних змін до законодавства забезпечено опублікування у форматі відкритих даних фінансову звітність, інформацію про ризиковість платників податків згідно з Єдиним реєстром податкових накладних, ліцензійними реєстрами, а також інші ключові набори даних, оприлюднення яких має значний антикорупційний ефект (із дотриманням вимог законодавства про доступ до публічної інформації та захист персональних даних);

4) впроваджено інформаційно-аналітичну систему управління природними ресурсами, яка надає відкритий доступ до актуальної інформації про природні ресурси та містить функціонал надання електронних послуг, електронної звітності, простежуваності, екологічного моніторингу та інспектування.

3.2.3. Проблема. Надмірне та необґрунтоване регуляторне навантаження на бізнес, що обумовлює високий рівень корупції у цій сфері.

Очікувані стратегічні результати:

1) впроваджено аналітичний модуль оцінки регуляторного навантаження на різні види бізнесу як інструмент для зменшення витрат на дотримання вимог законодавства при здійсненні господарської діяльності;

2) забезпечено публічний діалог з бізнес-середовищем щодо дерегуляції;

3) спрощено та забезпечено можливість відкриття поширених видів бізнесу онлайн згідно з принципом життєвих ситуацій;

4) впроваджено нову єдину інтегровану дозвільну систему доступу до ринків, що замінить існуючі різноманітні процедури, встановить спрощені правила та цифровізує всі випадки оформлення діяльності;

5) скасовано зайву звітність: підприємці не подають декілька разів одну інформацію в різні органи влади; кабінет платника податків інтегровано у зручний єдиний державний веб-портал електронних послуг;

6) здійснено перегляд регуляторних актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування щодо їх результативності; надано пропозиції щодо внесення змін до актів, які не відповідають вимогам чинного законодавства, містять корупціогенні фактори чи спотворюють конкуренцію.

3.2.4. Проблема. Неефективне державне регулювання, що заважає добросовісному бізнесу розвиватися та обумовлює корупційні практики.

Очікувані стратегічні результати:

1) у процедурах прийняття рішень у сфері формування державної політики у виконавчій та законодавчій гілках влади впроваджено структурований ефективний процес аналізу політики, а також продовжено системний аналіз регулювання ринків та впровадження його рекомендацій;

2) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування запроваджено систему оплати праці на основі класифікації посад та преміювання залежно від особистого внеску в загальний результат роботи органу; оплата праці є гідною та прогнозованою, що дає змогу залучати та утримувати добросовісний, професійний та мотивований штат;

3) впроваджено ефективний і прозорий облік та ринок деревини;

4) впроваджено реформу сектору телекомунікацій шляхом реформування регулятора та законодавства у сфері телекомунікацій у рамках виконання зобов'язань України, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони та на основі Директиви 2018/1972 (ЄС).

3.2.5. Проблема. Недостатній обсяг інформації щодо діяльності Антимонопольного комітету України і наділення його низкою дискреційних повноважень ускладнює громадський контроль за його діяльністю та обумовлює високий рівень корупційних ризиків. Відсутня дієва програма пом'якшення відповідальності учасників картелю, які повідомили про картель та надали докази.

Очікувані стратегічні результати:

1) Антимонопольний комітет України здійснює свою діяльність на засадах прозорості, передбачуваності та правової визначеності, рівень корупційних ризиків у його діяльності суттєво знизився завдяки безперешкодному, але регульованому доступу громадськості до обговорення та прийняття рішень, проектів нормативно-правових актів та інформування про плани діяльності з деталізацією проблематики, шляхів її вирішення та результатів;

2) на законодавчому рівні закріплено обов'язок Антимонопольного комітету України оприлюднювати на офіційній веб-сторінці:

рекомендації та пропозиції, що надаються органам державної влади, органам місцевого самоврядування, установам, організаціям, суб'єктам господарювання, об'єднанням;

вичерпний перелік справ, які перебувають на розгляді Антимонопольного комітету України, із зазначенням за кожною справою в динаміці інформації про державного уповноваженого, відповідального за її розгляд, суті справи, стадій та строків її розгляду, в тому числі підстав для продовження;

3) усунуто надмірний рівень дискреції у реалізації Антимонопольним комітетом України своїх повноважень, зокрема, щодо:

визначення строку, протягом якого здійснюється розслідування справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, строку, на який може бути продовжено розслідування таких справ, а також строку проведення перевірки інформації про незаконну державну допомогу;

порядку взаємодії зі сторонами справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та фіксації фактів такої взаємодії;

порядку визначення та заміни державних уповноважених, відповідальних за розгляд справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

визначення розміру та порядку розрахунку штрафу, який накладається за порушення законодавства про захист економічної конкуренції;

4) для стимулювання розкриття картельних змов визначено порядок звільнення або пом'якшення відповідальності учасників картелю, які повідомили Антимонопольний комітет України про нього та надали відповідні докази, що ґрунтується на найкращих практиках країн Європейського Союзу.

3.2.6. Проблема. Значна частина надавачів державної допомоги суб'єктам господарювання не подає до Антимонопольного комітету України повідомлення про нову державну допомогу, що спричиняє негативний вплив на конкуренцію та може бути наслідком реалізації попередніх корупційних домовленостей.

Очікувані стратегічні результати:

1) законодавством встановлено юридичну відповідальність керівників надавачів державної допомоги за недотримання вимог Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» щодо обов'язку подання до Антимонопольного комітету України повідомлень про нову державну допомогу.

3.2.7. Проблема. Неєфективний механізм здійснення попереднього контролю та оцінки впливу на конкуренцію актів та рішень щодо створення та функціонування суб'єктів господарювання державного та комунального секторів економіки обумовлює існування негативного впливу на конкуренцію та підвищує рівень корумпованості цих секторів економіки.

Очікуваний стратегічний результат:

1) законодавством закріплено, що рішення щодо створення суб'єктів господарювання державного та комунального секторів економіки, які прийняті без попереднього отримання погодження органів Антимонопольного комітету України, є нікчемними;

2) законодавством закріплено, що відсутність документа, який підтверджує погодження органом Антимонопольного комітету України проекту рішення щодо створення суб'єкта господарювання державного та комунального секторів економіки, є підставою для відмови у здійсненні державної реєстрації юридичної особи.

3.3. Податки і митниця

3.3.1. Проблема. Недостатня прозорість та ефективність роботи митних органів, надмірний обсяг дискреційних повноважень у працівників митниці.

Очікувані стратегічні результати:

1) необґрунтований вплив суб'єктивних чинників під час митного оформлення мінімізовано завдяки автоматизації та цифровізації;

2) під час розробки та вжиття заходів із запобігання корупції у митних органах налагоджено ефективну співпрацю з громадськістю та бізнес-асоціаціями, а також регулярний моніторинг роботи митних органів шляхом проведення періодичних опитувань підприємців та працівників митних органів.

3.3.2. Проблема. Непрозорість підходів у класифікації товарів, визначенні їх митної вартості та призначенні перевірок.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) на офіційному веб-сайті митного органу створена та функціонує відкрита знеособлена онлайн-база даних усіх попередніх рішень митних органів про класифікацію товарів та визначення їх митної вартості;
- 2) запроваджено режим спільного транзиту з країнами Європейського Союзу;
- 3) запроваджено спільний митний контроль із пріоритетними країнами;
- 4) для визначення необхідності перевірок на всіх етапах митного контролю ефективно використовується ризик-орієнтований підхід.

3.3.3. Проблема. Недосконала процедура адміністративного оскарження дій посадових осіб митних органів.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) запроваджено ефективний і прозорий механізм розгляду скарг на дії посадових осіб митних органів, а також моніторинг результатів їх розгляду;
- 2) ефективно і прозоро працює механізм притягнення до дисциплінарної відповідальності працівників митних органів (включаючи звільнення з посади).

3.3.4. Проблема. Втручання правоохоронних органів у роботу митних органів та зловживання під час передачі орієнтувань про здійснення переогляду товарів.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) мінімізовано підстави для втручання поза межами кримінального провадження працівників правоохоронних органів у роботу митних органів та для їх перебування в зонах митного контролю.

3.3.5. Проблема. Надмірний обсяг дискреційних повноважень у працівників органів податкової служби.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) унеможливлено необґрунтований вплив суб'єктивних чинників під час виконання посадовими особами органів податкової служби своїх повноважень;
- 2) зменшено перелік підстав для проведення перевірок органами податкової служби, а також кількість перевірок з безпосереднім контактом із платником податку.

3.3.6. Проблема. Надмірна зосередженість роботи органів податкової служби на функції застосування санкцій призводить до корупційних ризиків.

Очікувані стратегічні результати:

- 1) на прозорих і конкурсних засадах утворено новий орган із досудового розслідування злочинів у фінансовій сфері; забезпечено гарантії незалежності такого органу, його інституційну спроможність та підзвітність;

2) головним критерієм для оцінки ефективності роботи органів податкової служби та їх посадових осіб є ступінь дотримання законодавства зі сплати податків, а не виконання плану із надходжень до бюджету;

3) пріоритетним напрямом роботи органів податкової служби є консультації та роз'яснення для платників податків.

3.4. Державний та приватний сектори економіки

3.4.1. Проблема. Існуюча модель управління у суб'єктах господарювання державного сектору економіки є неефективною, наслідком чого є збитки та корупція.

Очікувані стратегічні результати:

1) засади політики державної власності, затверджені Кабінетом Міністрів України, відповідають міжнародним стандартам, періодично актуалізуються та послідовно втілюються на практиці усіма суб'єктами, які виконують функції власника суб'єктів господарювання державного сектору економіки;

2) розмежовано функції власника, регулятора та органу, що формує політику щодо суб'єктів господарювання державного сектору економіки;

3) запроваджено щорічний незалежний аудит суб'єктів господарювання державного сектору економіки, які мають стратегічне значення для економіки й безпеки держави; забезпечено періодичний перегляд критеріїв для обов'язкового проведення незалежного аудиту та утворення наглядової ради у суб'єктах господарювання державного сектору економіки, у тому числі з урахуванням рівня корупційних ризиків та рівня враженості корупцією сектору економіки;

4) у всіх суб'єктах господарювання, для яких створення наглядових рад є обов'язковим, таким радам передано повноваження на конкурсних і прозорих засадах обирати та призначати менеджмент суб'єктів господарювання, а також повноваження щодо контролю за вжиттям внутрішніх антикорупційних заходів. Формування складу наглядових рад є конкурсним та прозорим;

5) запроваджено стандарти корпоративного управління у суб'єктах господарювання державного сектору економіки, які мають особливо важливе (стратегічне) значення для економіки України, або найвищий рівень корупційних ризиків, або належать до найбільш важливих суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу (зокрема, встановлено право дострокового розірвання контракту із менеджментом у разі порушення ним норм антикорупційного законодавства або правил етичної поведінки);

б) у суб'єктах господарювання державного сектору економіки запроваджено систему внутрішнього контролю та управління ризиками.

3.4.2. Проблема. Недостатня прозорість процедур приватизації та невиконання покупцями умов продажу об'єкта приватизації.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено інструменти запобігання проявам негативного впливу органів приватизації та організаторів приватизаційних аукціонів на кількість учасників та конкуренцію;

2) проведено оцінку найбільш поширених проблем у виконанні покупцями обов'язкових умов продажу та/або експлуатації об'єкта приватизації; висновки такої оцінки враховано в практичній діяльності органів приватизації;

3) мала приватизація або надання в оренду державного, комунального майна здійснюється із застосуванням електронної системи «Prozorro.Sale» та дотриманням принципів добросовісної конкуренції.

3.4.3. Проблема. Недостатній обсяг публічно доступної інформації про суб'єктів господарювання, в яких держава має частку власності, істотно знижує прозорість їх діяльності, ускладнює громадський контроль та сприяє корупції.

Очікувані стратегічні результати:

1) на основі Єдиного реєстру об'єктів державної власності створено та наповнено інформацією реєстр державних та комунальних унітарних підприємств, а також господарських товариств, у статутному капіталі яких понад 50 відсотків акцій (часток) належать державі або територіальній громаді, з обов'язковим оприлюдненням інформації про діяльність таких юридичних осіб відповідно до міжнародних стандартів, у тому числі про отриману державну допомогу.

3.4.4. Проблема. Високий рівень толерування корупції у приватному секторі економіки.

Очікувані стратегічні результати:

1) внесено зміни до законодавства, які запроваджують стимулювання приватного сектору для підвищення добропорядності ведення бізнесу;

2) налагоджено постійну та ефективну співпрацю між органами державної влади, бізнес-середовищем, Радою бізнес-омбудсмена та Всеукраїнською Мережею Добросовісності та Комплаєнсу з питань забезпечення законних інтересів бізнесу, аналізу системних проблем та розробки змін до законодавства, просування культури добросовісного, етичного та відповідального ведення бізнесу;

3) розроблено за участю Ради бізнес-омбудсмена, представників бізнесу, ініціатив колективної дії, об'єднань підприємців та професійних спілок концепцію імплементації антикорупційних стандартів у приватному секторі;

4) надано методичну допомогу суб'єктам господарювання приватного права щодо практики застосування антикорупційних стандартів, виявлення у своїй діяльності корупційних ризиків, а також розробки та реалізації ефективних антикорупційних програм, спрямованих на усунення цих ризиків;

5) у співпраці з бізнес-середовищем забезпечено сприяння юридичним особам приватного права у розробці та вдосконаленні кодексів доброчесності на основі провідних практик корпоративного управління;

6) запроваджено ефективні механізми верифікації інформації про кінцевих бенефіціарних власників юридичних осіб приватного права у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань;

7) прийнято Закон України «Про адміністративну процедуру», який, зокрема, визначає право особи бути вислуханою перед загрозою прийняття несприятливого адміністративного акта; забезпечує прийняття збалансованих рішень, які законно врівноважуватимуть публічні та приватні інтереси; визначає особливості адміністративного провадження у справах з великою кількістю осіб; закріплює обов'язок мотивувати рішення та зазначати порядок їх оскарження;

8) прийнято Закон України «Про адміністративний збір», який, зокрема, визначає поняття, види та функції адміністративного збору, принципи встановлення, сплати та використання адміністративного збору;

9) на законодавчому рівні встановлено обов'язок внутрішніх аудиторів повідомляти про виявлені ними факти вчинення корупційних і пов'язаних з корупцією правопорушень.

3.5. Будівництво, земельні відносини та інфраструктура

3.5.1. Проблема. Непублічність інформації у сфері містобудування та землеустрою обумовлює корупцію та можливість здійснювати будівництво всупереч вимогам законодавства.

Очікувані стратегічні результати:

1) завершено впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва;

2) створено єдиний електронний Містобудівний кадастр, який є платформою для надання всіх адміністративних послуг у сфері містобудівної діяльності, публічним джерелом містобудівної інформації. Містобудівна документація набирає чинності з моменту її внесення до Містобудівного кадастру та присвоєння просторового індексу;

3) Містобудівний кадастр інтегровано з іншими реєстрами, кадастрами та базами даних. Забезпечено контроль актуальності та достовірності даних у реєстрах та встановлено відповідальність за своєчасність і достовірність внесеної до них інформації;

4) встановлено, що містобудівна документація розробляється у векторній цифровій формі. Містобудівні умови та обмеження генеруються автоматично програмними засобами Містобудівного кадастру у вигляді витягу з детального плану території із зазначенням встановлених обмежень (після прийняття детальних планів території, які містять інформацію про містобудівні умови і обмеження для кожної земельної ділянки) або з генерального плану населеного пункту (у разі відсутності детального плану території та за умови забезпечення

можливості автоматичного формування з чинних генпланів інформації про містобудівні умови і обмеження для кожної земельної ділянки);

5) запроваджено обов'язкове врахування вимог містобудівної документації під час розроблення та реалізації програм соціально-економічного розвитку.

3.5.2. Проблема. Відсутність публічної інформації щодо об'єктів культурної спадщини та колізії у містобудівному і пам'яткоохоронному законодавстві призводять до зловживань та забудови культурних пам'яток.

Очікувані стратегічні результати:

1) проведено інвентаризацію об'єктів культурної спадщини, за наслідками якої оновлено перелік історичних населених місць; забезпечено наповнення та публічність електронного реєстру об'єктів культурної спадщини;

2) розроблено та прийнято історико-архітектурні опорні плани з межами та режимами використання зон охорони об'єктів культурної спадщини й історичних ареалів, а також винесенням цих меж у натуру;

3) передбачено стимулювання розроблення історико-архітектурного опорного плану (за його відсутності запроваджено заборону нового будівництва та реконструкції у межах історичних ареалів, а за відсутності затверджених меж історичних ареалів – на всій території історичних населених місць);

4) прийнято закон щодо чіткого визначення змісту та обсягу повноважень органів охорони культурної спадщини з обмеженням застосування принципу мовчазної згоди у сфері культурної спадщини;

5) переглянуто перелік адміністративних та інших послуг у сфері збереження культурної спадщини, що надаються (в тому числі органами культурної спадщини) у зв'язку зі здійсненням містобудівної діяльності з метою їх спрощення та впроваджено їх надання в електронній формі.

3.5.3. Проблема. Недосконала система державного контролю та регулювання у будівництві стимулює появу корупційних практик.

Очікувані стратегічні результати:

1) удосконалено механізми недержавного контролю за будівництвом об'єктів через забезпечення авторського і технічного нагляду, незалежного інженерного контролю, залучення акредитованих лабораторій та органів з інспектування, а також посилено відповідальність суб'єктів такого контролю;

2) з метою захисту прав інвесторів удосконалено процедури інвестування та фінансування будівництва об'єктів житлового будівництва з використанням недержавних коштів, залучених від фізичних та юридичних осіб шляхом запровадження чітких механізмів, що сприятимуть збереженню коштів та їх використанню за цільовим призначенням;

3) запроваджено обов'язкову перевірку документації, що подається для отримання дозвільних документів, а також встановлено відповідальність посадової особи за неналежне виконання обов'язків щодо здійснення такої

перевірки; удосконалено законодавство, яким встановлюється кримінальна відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності;

4) усунуто дискреційні повноваження органів архітектурно-будівельного контролю та нагляду шляхом визначення вичерпного переліку підстав для відмови у видачі або скасуванні дозвільних документів, видачі приписів або застосуванні санкцій, а також запроваджено обов'язковість вжиття визначених законодавством дій (прийняття рішень) у разі наявності відповідних підстав;

5) вирішено проблему масового фальсифікату будівельних матеріалів шляхом імплементації положень Регламенту ЄС № 305/2011 щодо встановлення гармонізованих умов для розміщення на ринку будівельної продукції;

6) забезпечено легкий та швидкий доступ до інженерної і транспортної інфраструктури;

7) завершено впровадження прозорої інформаційної системи адміністрування Державного фонду регіонального розвитку, що відображає результативність проектів та їх відповідність стратегіям регіонального розвитку.

3.5.4. Проблема. Процедура формування земельних ділянок є ускладненою і такою, що супроводжується надмірною дискрецією.

Очікувані стратегічні результати:

1) процес формування земельних ділянок переглянуто та спрощено (зменшено кількість кроків адміністративних процедур);

2) внесено зміни до земельного законодавства, що передбачають комплексну електронну процедуру формування земельних ділянок;

3) введено в експлуатацію програмне забезпечення для формування земельних ділянок, запроваджено розроблення документації із землеустрою та технічної документації із оцінки земель виключно в електронній формі (без розроблення паперової документації).

3.5.5. Проблема. Процедура справляння земельного податку та передачі в оренду державних та комунальних земель супроводжується корупційними ризиками, обумовленими можливістю надання їх у користування нижче ринкової вартості.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено пілотний проект із визначення земельного податку на основі показників масової оцінки земель із урахуванням міжнародних стандартів оцінки майна для цілей оподаткування;

2) внесено зміни до Податкового кодексу України щодо встановлення ставок орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності на основі їх ринкової вартості.

3.5.6. Проблема. Безоплатність процедури зміни цільового призначення земельних ділянок стимулює корупцію при прийнятті відповідних рішень.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено механізми стимулювання органів місцевого самоврядування до швидкого розроблення та затвердження планувальної документації на всю територію громад (як у межах населених пунктів, так і за їх межами);

2) внесено зміни до законодавства, що скасовують окрему процедуру зміни цільового призначення земельних ділянок за проектами землеустрою, і натомість надано можливість їх власникам приймати рішення про зміну цільового призначення самостійно у разі відповідності пропонованого цільового призначення містобудівній документації із встановленням обов'язковості сплати до бюджету різниці вартості земельної ділянки до зміни її цільового призначення і вартості земельної ділянки із зміненним цільовим призначенням, а для особливо цінних земель – у п'ятикратному розмірі відповідного платежу.

3.5.7. Проблема. Безоплатна приватизація земель державної та комунальної власності є найбільшим джерелом корупції у земельних відносинах (на відміну від відплатного набуття прав на земельні ділянки на земельних торгах).

Очікувані стратегічні результати:

1) внесено зміни до земельного законодавства, які передбачають скасування безоплатної приватизації земельних ділянок (крім ділянок, наданих у користування громадян до 2002 року);

2) для громадян, що мають особливі заслуги перед державою, пільгових та соціально незахищених верств населення замість безоплатної приватизації запроваджено інші форми державної підтримки.

3.5.8. Проблема. Надмірна концентрація повноважень у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику в галузі земельних відносин, спричиняє конфлікт інтересів та масові зловживання.

Очікувані стратегічні результати:

1) повноваження щодо розпорядження землями державної власності, здійснення контролю за використанням та охороною земель, регулювання землеустрою, ведення Державного земельного кадастру розділені між окремими органами.

3.5.9. Проблема. Недосконалість діючих інструментів контролю та недостатня прозорість процесів будівництва, ремонту та експлуатації доріг.

Очікувані стратегічні результати:

1) щодо проектів публічної інфраструктури забезпечено обов'язкову публікацію всіх відомостей, передбачених Законом України «Про відкритість використання публічних коштів», а також розкриття даних згідно зі стандартом CoST IDS (Infrastructure Data Standard) та публікацію даних (у тому числі проектною документацією та методикою розрахунку очікуваної вартості закупівлі) у машиночитному форматі згідно зі стандартом OC4IDS та OCDS;

2) результати проведення моніторингу якості дорожніх робіт, дані про результати перевірок, штрафні санкції публікуються на офіційному веб-сайті ініціатора перевірки, ініціатора або замовника моніторингу;

3) створено відкриту карту будівництва, ремонту та експлуатації доріг, на якій відображаються проведені тендери і укладені договори на такі роботи з метою уникнення багаторазового проведення робіт на тих же ділянках; цю карту інтегровано із Єдиною державною електронною системою у сфері будівництва;

4) запроваджено вимоги, згідно з якими всі дорожньо-будівельні роботи плануються з урахуванням результатів інструментальних обстежень;

5) забезпечено цілодобовий всеохоплюючий автоматизований габаритно-ваговий контроль; встановлено адміністративну відповідальність для вантажовідправників, перевізників за перевищення габаритно-вагових параметрів; інформація про порушення габаритно-вагових параметрів, накладені санкції публікується на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади з питань контролю безпеки на транспорті.

3.6. Сектор оборони

3.6.1. Проблема. Непрозоре та неефективне користування та розпорядження землями оборони, об'єктами нерухомості в оборонно-промисловому комплексі, а також надлишковим рухомим військовим майном, об'єктами інтелектуальної власності; неконтрольоване споживання пального, яке закуповується для потреб Збройних Сил України.

Очікувані стратегічні результати:

1) до системи електронного обліку внесено усі дані, отримані за результатами повної інвентаризації об'єктів у сфері оборони, у тому числі дані про землі оборони і земельні ділянки суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу;

2) забезпечено державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу (із включенням відомостей про земельні ділянки до спеціального інформаційного шару в Публічній кадастровій карті);

3) створено автоматизовану систему обліку і моніторингу споживання та якості пального, яке закуповується для потреб Збройних Сил України;

4) проведено повну інвентаризацію та оцінку об'єктів інтелектуальної власності суб'єктів господарювання оборонно-промислового комплексу.

3.6.2. Проблема. Закупівля товарів, робіт і послуг оборонного призначення здійснюється в умовах надмірного режиму засекречування та має низький рівень конкурентності, що сприяє зловживанням та необґрунтованим витратам бюджетних коштів.

Очікувані стратегічні результати:

1) процедури закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення є конкурентними і передбачають застосування з певними застереженнями

електронної системи закупівель; закрита процедура закупівель застосовується як виняток, а законодавчо визначена процедура закупівлі у єдиного виконавця має детальне врегулювання на рівні підзаконних актів, у тому числі – щодо формування вартості та рівня прибутку;

2) секретність у сфері оборонних закупівель знижено до обґрунтованого рівня, за результатами закупівель оприлюднюється визначений законом обсяг відомостей, у тому числі у вигляді наборів даних; діє прозора система ціноутворення на продукцію оборонного призначення;

3) запроваджено можливість здійснювати закупівлі не лише за критерієм найнижчої ціни, а й з урахуванням вартості життєвого циклу продукції та з урахуванням інших нецінових критеріїв, необхідних для закупівлі товарів, робіт або послуг, що відповідають потребам Збройних Сил України та інших сил безпеки і оборони;

4) прозоро сформовано електронний реєстр учасників відбору та виконавців державних контрактів (договорів), а також забезпечено прозоре інформування потенційних постачальників щодо планів закупівель товарів, робіт і послуг оборонного призначення;

5) з метою мінімізації ризиків корупції в закупівлях за імпортом налагоджено взаємодію з Агенцією НАТО з підтримки та постачання.

3.6.3. Проблема. Неєфективна модель контролю продукції оборонного призначення у процесі виробництва не дає змоги вчасно та у повному обсязі запобігати постачанню бракованих зразків озброєння та військової техніки.

Очікувані стратегічні результати:

1) створена система державного гарантування якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення в Україні впроваджує міжнародні вимоги і стандарти оцінювання відповідності системи менеджменту якості виробників, постачальників, які також відповідають стандартам НАТО;

2) утворено та функціонує уповноважений орган з державного гарантування якості оборонної продукції, який видає сертифікати відповідності.

3.6.4. Проблема. Неєфективне використання бюджетних коштів та зловживання під час забезпечення житлом військовослужбовців.

Очікувані стратегічні результати:

1) проведено аудит існуючої житлової черги військовослужбовців; функціонує повністю автоматизована система управління чергами на житло, завдяки якій забезпечення ним військовослужбовців відбувається прозоро та відповідно до черговості;

2) запроваджено нові механізми задоволення житлових потреб військовослужбовців: використовуються державні іпотечні та лізингові програми; застосовується грошове відшкодування; житло будується із залученням зовнішніх кредитних коштів; визначено перелік об'єктів незавершеного будівництва, які реконструйовано для житлових потреб; Житловий кодекс Української РСР втратив чинність;

3) інформація про надане військовослужбовцям житло оприлюднюється на офіційному веб-сайті Міністерства оборони України із зазначенням площі, вартості, кількості жилих приміщень та джерел фінансування.

3.7. Охорона здоров'я та соціальний захист

3.7.1. Проблема. Пацієнти та лікарі не отримують лікарські засоби й медичні вироби вчасно та у повному обсязі, зокрема, через незавершений перехід до нової системи організації та контролю медичних закупівель і не повністю врегульовані процеси визначення потреб та обліку лікарських засобів.

Очікувані стратегічні результати:

1) закупівлі лікарських засобів та медичних виробів за кошти державного та місцевих бюджетів здійснюються на професійній основі централізованими закупівельними організаціями за прозорими та детальними процедурами відповідно до об'єктивних потреб на основі якості та доказовості ефективності таких засобів і виробів. У разі потреби до централізованих закупівель також залучаються спеціалізовані міжнародні організації;

2) особливості закупівель лікарських засобів та медичних виробів, зумовлені пандемією, або які здійснюються під час пандемії, встановлені таким чином, щоб запобігти корупційним ризикам;

3) українські закупівельні організації, що здійснюють закупівлю лікарських засобів та медичних виробів, мають незалежні наглядові ради, що складаються з представників центральних органів виконавчої влади, міжнародних організацій та громадських об'єднань;

4) під час здійснення закупівель використовуються стандартні каталоги та вимоги до продукції, яка закуповується у сфері охорони здоров'я;

5) у всіх державних і комунальних закладах охорони здоров'я впроваджена електронна система обліку лікарських засобів та медичних виробів, на основі якої розроблені прозорі та детальні методики і системи обрахунку потреб за усіма напрямками закупівель; ця система обліку інтегрована до електронної системи охорони здоров'я, що забезпечує додаткові механізми верифікації даних; інформація з цієї системи публікується у форматі відкритих даних;

6) встановлено чіткі правила та процедури щодо визначення наявності та врегулювання конфлікту інтересів учасників робочих та експертних груп (передусім тих, що супроводжують закупівлі медичної продукції за кошти державного бюджету та визначають переліки продукції, яка закуповується), забезпечується їх неухильне дотримання на практиці;

7) визначено чіткі етичні правила взаємодії між фармацевтичними компаніями та медичними працівниками, дотримання яких унеможливило б зловживання під час призначення пацієнтам лікарських засобів; встановлено юридичну відповідальність за порушення цих правил.

3.7.2. Проблема. Пацієнти не отримують необхідне лікування за кордоном, а також під час надання медичної допомоги із застосуванням трансплантації

через корупційні практики, обумовлені недостатньою врегульованістю відповідних процедур та непрозорістю обліку.

Очікувані стратегічні результати:

1) забезпечено функціонування державних інформаційних систем трансплантації та автоматизований порядок обліку громадян України, які потребують направлення для лікування за кордоном;

2) порядок ввезення, вивезення та перевезення анатомічних матеріалів людини в межах території України, правила компенсації витрат донорів та інші процедури нормативно врегульовані й не містять корупційних ризиків;

3) оприлюднено перелік рекомендованих Міністерством охорони здоров'я України медичних закладів зарубіжних країн для лікування за кордоном.

3.7.3. Проблема. Електронна система охорони здоров'я є недостатньо інтегрованою з іншими базами даних, що створює можливості для зловживань під час реалізації окремих функцій (зокрема, надання виплат унаслідок непрацездатності, проведення медичних оглядів, встановлення групи інвалідності).

Очікувані стратегічні результати:

1) електронна система охорони здоров'я інтегрована з іншими державними базами даних поза сферою охорони здоров'я, що забезпечує повноту, узгодженість та додаткову верифікацію даних, функціонал для автоматизації процесів; відомості з електронної системи охорони здоров'я є основним джерелом інформації про надані медичні послуги в Україні, на основі яких приймаються рішення щодо розрахунку програми медичних гарантій, управлінські рішення, формується необхідна статистика;

2) електронна система охорони здоров'я містить результати професійних медичних та обов'язкових профілактичних оглядів;

3) в електронну систему охорони здоров'я впроваджено інструменти оцінки стану функціональності особи на основі Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я;

4) функції з надання відповідного медичного висновку щодо визначення групи інвалідності та соціальної допомоги на основі такого висновку розмежовані між державними органами з метою зниження корупційних ризиків;

5) у промислову експлуатацію введено електронний реєстр листків непрацездатності.

3.7.4. Проблема. Недостатньо прозорі процедури добору кадрів у закладах охорони здоров'я знижують конкуренцію та створюють можливості для проявів корупції при призначенні на такі посади.

Очікувані стратегічні результати:

1) функціонує єдиний веб-портал вакантних посад у державних та комунальних закладах охорони здоров'я з відкритим доступом;

2) добір на керівні посади у державних та комунальних закладах охорони здоров'я здійснюють конкурсні комісії з обов'язковим представництвом громадськості та згідно із встановленим переліком необхідних навичок, компетенцій і критеріїв оцінки; розширено коло громадських об'єднань, що можуть делегувати своїх представників до складу конкурсних комісій, а також забезпечено дотримання принципів прозорості й відкритості у їх роботі.

3.7.5. Проблема. Відсутній належний облік та прозорість у використанні коштів, передбачених у бюджетах на соціальний захист для всіх категорій отримувачів соціальної допомоги, що створює ризики необґрунтованих виплат.

Очікувані стратегічні результати:

1) впроваджено єдину інформаційну систему соціальної сфери та забезпечено спрощення надання послуг у соціальній сфері;

2) впроваджено справедливий конкурс на підтримку громадських об'єднань осіб з інвалідністю.

IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕВІДВОРОТНОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОРУПЦІЮ

4.1. Дисциплінарна відповідальність

4.1.1. Проблема. Порушення вимог антикорупційного законодавства на практиці не завжди розглядається як дисциплінарне правопорушення; значна частина суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, уникає дисциплінарних стягнень.

Очікувані стратегічні результати:

1) удосконалено положення законодавства, якими визначено підстави та процедуру притягнення суб'єктів, на яких поширюється дія Закону, до дисциплінарної відповідальності за порушення вимог антикорупційного законодавства із запровадженням базових правил про те, що:

грубе порушення вимог Закону є підставою для притягнення таких осіб до дисциплінарної відповідальності;

окремою підставою для притягнення до дисциплінарної відповідальності є факт набрання законної сили рішенням суду про притягнення такої особи до адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, або про закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення у зв'язку із закінченням строку накладення адміністративного стягнення чи у зв'язку зі звільненням правопорушника від адміністративної відповідальності через малозначність вчиненого;

набрання законної сили вироком суду про притягнення такої особи до кримінальної відповідальності за вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією злочину, а також набрання законної сили ухвалою суду про звільнення такої особи від кримінальної відповідальності за підставами,

передбаченими статтями 45–49 Кримінального кодексу України, є безумовною підставою для звільнення особи з посади;

2) за невиконання вимог законодавства щодо притягнення правопорушників до дисциплінарної відповідальності встановлено дисциплінарну та адміністративну відповідальність;

3) у Законі визначено такі основні засади притягнення до дисциплінарної відповідальності суб'єктів, на яких поширюється його дія:

особа, яка грубо порушила вимоги Закону, притягається до дисциплінарної відповідальності незалежно від того, чи встановлено за це правопорушення інший вид юридичної відповідальності, чи розглядається це правопорушення в межах кримінального, адміністративного чи цивільного судочинства, стадії розгляду та наявності кінцевого рішення у таких справах;

строки давності накладення дисциплінарних стягнень складають не менше трьох років з дня вчинення правопорушення;

відсутність висновку Національного агентства щодо наявності у діянні особи ознак корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення не перешкоджає притягненню особи до дисциплінарної відповідальності;

4) на законодавчому рівні встановлено, що суди, які розглянули справу про вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи справу про визнання необґрунтованими активів, зобов'язані надіслати копію рішення у справі, яке набрало законної сили, до органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи чи організації, у якому (якій) працює особа, щодо якої така справа розглядалася.

4.2. Адміністративна відповідальність

4.2.1. Проблема. Частина правил, заборон та обмежень, встановлених антикорупційним законодавством, не забезпечені заходами юридичної відповідальності. Статті 172⁴–172⁹, 212¹⁵–212²¹ Кодексу України про адміністративні правопорушення мають низку недоліків, які суттєво знижують їхній забезпечувальний та превентивний потенціал, а також ефективність Національного агентства, Національної поліції, прокуратури та судів.

Очікувані стратегічні результати:

1) запроваджено адміністративну відповідальність за порушення обмежень після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

2) за результатами аналізу та узагальнення практики притягнення винних до відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, здійснено системне удосконалення відповідних заборон;

3) стягнення за вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, на практиці мають значний забезпечувальний і превентивний ефект, при цьому є пропорційними; обов'язкове звільнення з посади за вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, застосовується

лише у разі накладення судом стягнення у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю;

4) удосконалено підстави притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил, заборон і обмежень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності.

4.2.2. Проблема. Більшість осіб, винних у вчиненні правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також правопорушень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності, уникають адміністративної відповідальності та/або стягнення, використовуючи системні недоліки існуючої процедури притягнення осіб до адміністративної відповідальності та недосконалість судової системи.

Очікувані стратегічні результати:

1) процедуру притягнення осіб до адміністративної відповідальності за пов'язані з корупцією правопорушення, а також за правопорушення у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності удосконалено, зокрема, завдяки:

спрощенню порядку виклику та вручення протоколів про такі правопорушення;

забороні повернення протоколів для належного оформлення та встановленню вичерпного переліку істотних порушень при складенні протоколів, які перешкоджають прийняттю рішення;

забезпеченню розгляду цієї категорії справ щодо національних публічних діячів та суддів Вищим антикорупційним судом;

наданню Національному агентству статусу учасника процесу у справах за складеними ним протоколами;

наданню Національному агентству права апеляційного оскарження рішень судів, прийнятих у справах за складеними ним протоколами, а прокурору – у справах за статтями 172⁴–172⁹ Кодексу України про адміністративні правопорушення;

встановленню заборони на звільнення від адміністративної відповідальності за такі правопорушення у зв'язку з малозначністю;

скасуванню прив'язки строків накладення стягнень за вчинення таких правопорушень до дня їх виявлення, а також встановленню правила, згідно з яким перебіг цих строків зупиняється у разі, якщо особа умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися;

удосконаленню порядку застосування заходів примусу до осіб, які без поважних причин ухиляються від явки до суду;

2) запроваджено систему електронного провадження у справах про адміністративні правопорушення;

3) забезпечено належну якість роботи Національного агентства та органів Національної поліції щодо збору доказів та складення протоколів про вчинення

правопорушень, пов'язаних з корупцією, а також правопорушень у сфері фінансування політичних партій та подання ними фінансової звітності.

4.3. Кримінальна відповідальність

4.3.1. Проблема. Окремі положення кримінального законодавства, які стосуються кримінальної відповідальності за корупційні злочини, суперечать міжнародним стандартам у цій сфері, не узгоджені між собою та з положеннями кримінального процесуального законодавства і Закону. Як наслідок, у значній частині випадків особи, що вчинили корупційні злочини, звільняються від кримінальної відповідальності та/або покарання.

Очікувані стратегічні результати:

1) усунуто розбіжності між положеннями Кримінального кодексу України та Закону щодо визначення корупційних кримінальних правопорушень;

2) санкції за вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень є пропорційними і такими, що мають значний забезпечувальний і превентивний ефект; жодне з корупційних кримінальних правопорушень не належить до категорії кримінальних проступків;

3) внесено зміни до кримінального законодавства, згідно з якими особи, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, після припинення такої діяльності можуть нести кримінальну відповідальність за незаконне збагачення;

4) слідча та судова практика притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних та пов'язаних з корупцією злочинів, є сталою та передбачуваною, зокрема завдяки узагальненню правозастосування.

4.3.2. Проблема. Низька оперативність та якість здійснення досудового розслідування корупційних злочинів (значна частка таких проваджень тривають роками) обумовлена надмірною складністю окремих процесуальних дій.

Очікувані стратегічні результати:

1) розглянуто доцільність спрощення процедур здійснення окремих слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій;

2) законодавство передбачає можливість під час розгляду кримінального провадження судом використовувати весь обсяг доказів, здобутих під час досудового розслідування, недопустимість яких прямо не передбачена законом;

3) запроваджено систему електронного кримінального провадження;

4) дисциплінарна відповідальність усіх учасників процесів є ефективним засобом забезпечення дотримання вимог кримінального процесуального законодавства та розумних строків розслідування та судового розгляду корупційних і пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень;

5) гарантії інституційної та операційної незалежності Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури належно визначені та втілені на практиці, зокрема, завдяки:

посиленню статусу та розширенню повноважень керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та його заступників;

уточненню положень законодавства щодо статусу Національного антикорупційного бюро у системі органів державної влади (зі збереженням існуючих гарантій незалежності), а також суб'єкту призначення та звільнення Директора Національного антикорупційного бюро відповідно до рішення Конституційного Суду України № 9-р/2020;

проведенню зовнішньої незалежної оцінки ефективності діяльності Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури за участю міжнародних експертів;

б) Національне антикорупційне бюро України та Спеціалізована антикорупційна прокуратура ефективно виконують покладені на них завдання, серед іншого, завдяки:

уточненню положень законодавства щодо укладення угод про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів;

забезпеченню дотримання на практиці правил підслідності із притягненням до відповідальності прокурорів, які допустили їх порушення;

подальшій оптимізації внутрішніх процесів, повноцінному запровадженню системи електронного кримінального провадження;

віднесенню до підслідності Національного антикорупційного бюро України злочину, передбаченого статтею 159-1 Кримінального кодексу України;

7) налагоджено ефективну взаємодію між Національним антикорупційним бюро України, Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою та іншими державними органами (насамперед органами досудового розслідування, органами прокуратури, Національним агентством, Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державною службою фінансового моніторингу).

4.3.3. Проблема. Низька результативність процесів передачі в управління АРМА активів для збереження їх економічної вартості, а також запобігання та протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом.

Очікувані стратегічні результати:

1) управління активами, на які накладено арешт у кримінальних провадженнях, розшук незаконно здобутих активів за межами України та їх повернення здійснюється ефективно, серед іншого, завдяки посиленню інституційної спроможності Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; удосконаленню законодавства щодо передачі активів в управління; забезпеченню ефективного міжнародного співробітництва;

2) випадки легалізації коштів та активів, одержаних корупційним шляхом, виявляються та належно фіксуються завдяки ефективній діяльності Державної служби фінансового моніторингу та нормативному врегулюванню її співпраці з Національним агентством, Національним антикорупційним бюро України,

Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою, Національним агентством України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, та іншими державними органами;

3) виявлення та відстеження коштів, здобутих корупційним шляхом, спрощено завдяки створенню єдиного реєстру рахунків фізичних і юридичних осіб та індивідуальних банківських сейфів, безпосередній доступ до якого буде надано принаймні Національному агентству, Національному антикорупційному бюро України, Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі, Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державній службі фінансового моніторингу, Державній податковій службі України, Державній митній службі України та Державній фіскальній службі України;

4) заходи із запобігання легалізації коштів, одержаних корупційним шляхом, визначаються на підставі оцінки ризиків, належно реалізуються на практиці; рекомендації FATF послідовно втілюються на практиці;

5) накладення арешту та передача в управління Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, незаконно здобутих активів для збереження їх економічної вартості здійснюється ефективно та своєчасно.

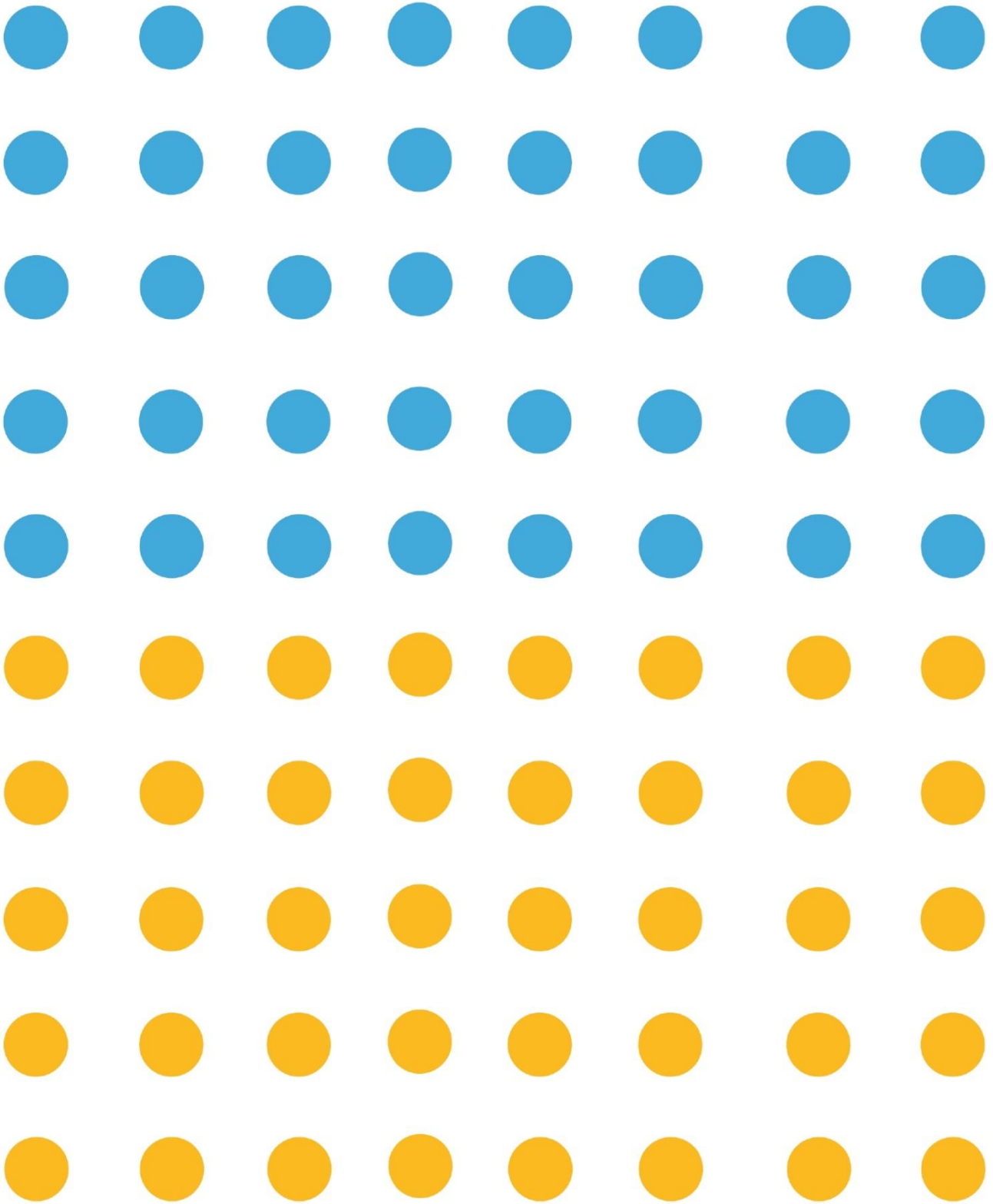
4.3.4. Проблема. Загальна динаміка розгляду судами справ про корупційні та пов'язані з корупцією злочини є низькою. Відсутня усталена практика розгляду кримінальних проваджень цієї категорії. Мають місце непоодинокі випадки зловживання учасниками судового процесу процесуальними правами.

Очікувані стратегічні результати:

1) судовий розгляд кримінальних проваджень щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень здійснюється з дотриманням принципу безперервності;

2) звужено предметну підсудність Вищого антикорупційного суду через збільшення порога розміру предмета злочину або завданої ним шкоди;

3) практика розгляду кримінальних проваджень Вищим антикорупційним судом є орієнтиром для формування усталеної практики розгляду відповідних категорій проваджень іншими судами.

Національне агентство з питань запобігання корупції
бульвар Дружби Народів, 28, м. Київ, 01103
www.nazk.gov.ua
info@nazk.gov.ua